

El Llibre de les bèsties. Ramon Llull

El Llibre de les Meravelles

El *Llibre de les meravelles* és una mena d'enciclopèdia dialogada entre mestre i deixeble, el protagonista de la qual (el deixeble) és Fèlix, un jove que recorre el món meravellant-se de totes les coses que hi troba. Entre les seues deu parts o llibres, dedicats respectivament a Déu, als àngels, al cel, als elements, a les plantes als metalls, als animals, a l'home, al paradís i a l'infern, hi trobem gran quantitat d'exemples, o <<eximilis>>, encadenats entre ells, que servixen per reforçar les afirmacions de l'autor i per facilitar-ne la comprensió.

El llibre seté, corresponent als animals, és el *Llibre de les bèsties*. En una obra enciclopèdica com el *Llibre de les meravelles*, al capítol dedicat a les bèsties hom esperaria trobar un seguit de descripcions d'animals reals o fantàstics, completades amb reflexions filosòfiques sobre la significació dels costums que els eren atribuïts, tal com feien els bestiars medievals. En canvi, Ramon Llull hi inclou un obreta escrita prèviament que, en comptes de descriure animals, pretén aconsellar els prínceps i els governants per mitjà de l'actuació d'una societat d'animals que es comporten com els homes.

El Llibre de les bèsties

El *Llibre de les bèsties* és una breu novel·la protagonitzada per animals, el quals reproduïxen d'una manera simbòlica el comportament humà. La narració, dividida en set capítols, va precedida d'una introducció clarament deslligada de la resta de l'obra, on Fèlix apareix com a simple espectador-representador de la història, i va seguida d'un breu epíleg on aquest mateix personatge manifesta el propòsit de fer arribar l'obra al príncep.

L'obra, escrita en tercera persona, narra tot el procés que va de l'elecció del Lleó com a rei, fins arribar a la mort de Na Renard, víctima de les seues pròpies intrigues. Paralel·lament a aquesta història, Llull ens presenta un bon home de petites narracions o exemples, generalment protagonitzats per animals, i sense relació temàtica entre elles ni amb la trama general. Un del grans mèrits de l'obra és, precisament, l'habilitat amb què aquestes unitats narratives menors són inserides, formant un tot amb la trama general.

Els exemples són un element molt característic de l'obra lul·liana. Aquestes històries breus, també anomenades pel mateix Llull semblances, eren un recurs molt utilitzat pels predicadors per tal d'atraure l'atenció de la gent senzilla i facilitar la comprensió i la retenció dels conceptes religiosos i morals. Al *Llibre de les bèsties*, Llull utilitza els exemples per mostrar pautes

Susanna Massa Peroné. *El Llibre de les bèsties.* Ramon Llull

de conducta, tant per via positiva, instant el lector a seguir-los, com per via negativa, recomanant-li de no fer-ho, tot i que de vegades pretén simplement reforçar les argumentacions dels protagonistes o reflectir-ne els sentiments i les emocions.

El propòsit didàctic de l'obra, centrat en la salvació dels homes, va dirigit, tant a modificar conductes personals, com a la reforma de la societat de l'època, que negligia els ideals cristians. Llull, tot i acceptant l'organització social establerta, és a dir, l'estratificació de la societat feudal i la preeminència i la intangibilitat del rei, ataca les transgressions d'aquest ordre. A l'estament religiós li retreu falta de religiositat, ignorància i luxúria; als governants, injustícia envers els vassalls, desprotecció del dèbil i corrupció; al rei, li exigeix el compliment del deure de protecció i una conducta justa, guiada pels bons consellers.

Una de les principals fonts del *Llibre de les bèsties* són els reculls d'apòlegs orientals d'origen indi aplegats en

col·leccions com el *Panxatantra* (*Cinc casos de saviesa*), conegudes a Europa gràcies a traduccions àrabs, com el *Calila e Dimna*, els va prendre del *Sendebar*, recull d'origen indi, o *Les mi i una nits*. Amb aquestes obres, el *Llibre de les bèsties* té en comú, a més dels exemples concrets, l'estructura novel·lada i la finalitat didàctico-moral.

Una altra font del *Llibre de les bèsties* és el *Roman de Renart* francès, els poemes o les branques del qual es van publicar al llarg dels segles XII i XIII, i del qual pren el nom del protagonista, Na Renard, el de l'Onça, i alguns episodis concrets, com l'adulteri del Lleó o el duel entre el Lleopard i l'Onça. També cal tenir en compte el paper de la Bíblia com a font de molts exemples, així com la tradició oral i els elements autobiogràfics.